

Berm Scouts zetten zich in voor e

In Drenthe is in 2021 gestart met het project “Berm Scouts”, met als doel bewoners- en vrijwilligersgroepen van kennis te voorzien en ondersteuning te bieden bij het monitoren van ecologisch bermbeheer. In onderstaand artikel doen we hiervan verslag, als inspiratie om er ook elders in het land mee aan de slag te gaan.

Bermberaad

Ecologisch bermbeheer wordt op steeds meer plaatsen gestimuleerd. In Drenthe vindt, in het speciaal hiervoor ingestelde ‘Bermberaad’, regelmatig overleg en afstemming plaats met een scala aan partners. Naast de provincie zijn dit gemeenten, waterschappen en ondersteunende groene maatschappelijke organisaties en verenigingen. Ook FLORON en Landschapsbeheer Drenthe zijn hierin vertegenwoordigd.

Aanleiding voor het instellen van dit Bermberaad is de door de Vlinderwerkgroep Drenthe vastgestelde achteruitgang van boerenlandvlinders in Drenthe¹. Dit leidde in 2017 tot het aannemen van de motie Boerenlandvlinders, waarin verschillende activiteiten zijn benoemd om de biodiversiteit in de provincie Drenthe te verbeteren. Eén daarvan heeft betrekking op het landelijk gebied en dan met name op het ecologisch beheren van bermen, taluds en overhoeken. Deze landschapselementen spelen een belangrijke rol in het verbinden van natuurgebieden en het behouden van een zekere ‘basiskwaliteit’ aan Drentse natuur.

Bermenkaart

Eén van de binnen het Bermberaad ontwikkelde instrumenten is een online bermenkaart, waarop van elke berm in Drenthe te zien is welk beheer er wordt toegepast. Het bevat ook informatie over de ligging van natuurgebieden, het Natuur Netwerk Nederland en het voorkomen van bermiconen. Dit

Deelnemers aan een veldinstructie maken een bermopname met de Nectarindex-methode. Foto: Edwin Dijkhuis.

zijn aansprekende Drentse bermplanten (als Zwartblauwe rapunzel, Blauwe knoop en Echte guldenroede) en reptielen (als levendbarende hagedis) die in hun voortbestaan worden bedreigd. De kaart maakt inzichtelijk waar winst te behalen is, bijvoorbeeld door afstemming van het bermbeheer op dat van een buurgemeente, het verbinden van natuurgebieden of maatwerk in beheer bij aanwezigheid van bermiconen.

Berm Scouts

Behalve overheden zetten ook steeds meer betrokken inwoners van Drenthe zich in voor een beter, ecologisch beheer van bermen in hun woonomgeving. Om deze initiatieven van kennis te voorzien en ondersteuning te bieden is in 2021 het project ‘Berm Scouts’ van start gegaan in opdracht van de provincie. Landschapsbeheer Drenthe, FLORON en de Natuur

en Milieufederatie Drenthe geven, samen met vrijwilligers van de Werkgroep Florakartering Drenthe en de Vlinderwerkgroep Drenthe, uitvoering aan het project.

In 2021 en 2022 zijn verschillende workshops, veldinstructies en excursies verzorgd. Het uitgangspunt daarbij was dat het bovenal praktisch moest zijn. We hebben aandacht besteed aan het herkennen van bermplanten en wat hun aanwezigheid zegt over het beheer. Daarnaast zijn tips gedeeld over het opzetten van een monitoringsplan en is er geoefend met het gebruik van de nectarindex-methode als instrument voor het volgen en bijsturen van ecologisch bermbeheer. Tijdens excursies is aandacht besteed aan de levenswijze en behoeften van insecten en hoe daar in het bermbeheer rekening mee gehouden kan worden.

ecologisch bermbeheer

De Nectarindex

Voor het monitoren wordt in Drenthe de Nectarindex-methodiek gebruikt. Een laagdrempelige monitoringsinstrument, dat in 2017 door FLORON en de Vlinderstichting is ontwikkeld om zicht te krijgen op de bloemrijkheid van bermen en hun potentie voor bloembezoekende insecten². Hierbij wordt een bermtraject van 100 meter geïnventariseerd, door om de 10 meter de aanwezige bermplanten te noteren die binnen een straal van 1 meter van de inventariseerder staan. Het resultaat is een soortenlijst met daarachter het aantal punten (vakjes) waarin de betreffende plant is aangetroffen.

Tijdens een veldinstructie op 8 september 2021 in de gemeente Coevorden is de hiernaast afgebeelde bermopname gemaakt. In totaal zijn er 26 verschillende kruiden genoteerd in het geïnventariseerde bermtraject. De berekende Nectarindex-waarde bedraagt 3 (op een schaal van 1-5). Een gemiddelde berm dus, maar wel eentje met een hoge nectarproductie. Analyse met de in de online invoermodule beschikbare tool 'statistie-

ken en maaiadvies', waarmee elke gebruiker zelf zijn of haar gegevens kan analyseren, maakt inzichtelijk dat sprake is van bloemaanbod gedurende het gehele groeiseizoen. Dit betekent dat deze berm insecten in potentie van begin april tot (ver) in oktober nectar te bieden heeft. In potentie, want als de berm vroegtijdig of te vaak gemaaid wordt, valt er alsnog niets voor ze te halen.

Het op basis van de ingevoerde soortenlijst gegenereerde maaiadvies is om "eenmaal per jaar in de nazomer te maaien en het maaisel af te voeren". Er komen in de soortenlijst twee soorten voor die baat hebben bij maatwerk in beheer, dit zijn de nazomerbloeiërs Blauwe knoop en Schermhavikskruid. Het advies is om het maaitijdstip uit te stellen: "Het beste maai je begin oktober". Een uitgesteld maaitijdstip is nodig om deze soorten voldoende tijd te geven om zaad te zetten. Doordat er tijdens de veldinstructie ook medewerkers van de buitendienst van Coevorden aanwezig waren, is het beoogde maaitijdstip van deze berm ter plekke aangepast.

Een berm met Blauwe knoop is in Drenthe inmiddels een grote zeldzaamheid. Foto: Michiel Elderenbosch.

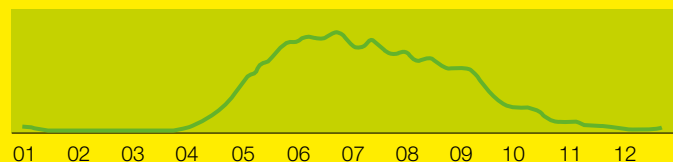
Aan de activiteiten hebben inmiddels enkele tientallen vrijwilligers deelgenomen. Het delen van kennis en het bieden van onder-

steuning aan bewonersinitiatieven wordt niet alleen gewaardeerd, het is tevens een belangrijke aanjager voor de uitvoering van ecologisch bermbeheer. De vrijwilligers en bewonersgroepen vormen de ambassadeurs voor het ecologisch beheer van de openbare ruimte en specifiek de bermen. Zo draagt het project Berm Scouts in Drenthe bij aan het verder uitbreiden van beheer dat zich richt op behoud en versterking van de nog aanwezige ecologische waarden.

Tekst: Edwin Dijkhuis (FLORON) & Stefan Pronk (Landschapsbeheer Drenthe)

Soort	Abundantie (aantal vakjes waarin de soort is aangetroffen)
Duizendblad	10
Smalle weegbree	9
Zwarte braam	8
Gewoon biggenkruid	7
Schermhavikskruid	6
Schapenzuring	5
Blauwe knoop	4
Struikhei	3
Rode klaver	2
Grasmuur	2
Vertakte leeuwentand	2
Gewoon jakobskruiskruid	2
Kantig hertshooi	2
Veldzuring	2
Gewone berenblauw	2
Fluitenkruid	2
Witte klaver	1
Brem	1
Tormentil	1
Ridderzuring	1
Kruipende boterbloem	1
Moerasandoorn	1
Gewone engelwortel	1
Boerenwormkruid	1
Grote brandnetel	1
Akkervergeet-mij-nietje	1

Resultaat bemtelling. Lijst van aangetroffen kruiden en de mate van voorkomen per soort.

Bloemaanbod gedurende het jaar.

Kijk voor meer informatie op www.heeldrenthezoemt.nl/bermscouts/. Hier vind je ook de online bermenkaart. Geïnteresseerden die woonachtig zijn in Drenthe en willen meedoen met het project kunnen zich aanmelden via info@floron.nl.

Bronnen

1. Dijkstra, A.C.J., M.E. van der Veen, W.F.G. Alblas & H. Bosma. 2016. Dagvlinders in Drenthe 2007-2015. Vlinderwerkgroep Drenthe, Roden.
2. Sparrus, L. E. Dijkhuis, A. Stip & M. Wallis de Vries, 2021. Nectar-index: de waarde van bermen voor bloemen en bestuivers. De Levende Natuur. Jaargang 122, no. 5: 208-211.